

Colecția: LITERATURA UNIVERSALĂ

Editor: MIRCEA PETEAN

We know
books

Coperta: Dinu Virgil

Pe copertă:

Traducere după:

Max Picard, *Die unerschütterliche Ehe*, Eugen Rentsch
Verlag, Erlenbach – Zürich und Leipzig, 1942

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Picard, Max

Căsnicia de nezdruincinat / Max Picard ; în românește de Ioan Milea ; cuv. înainte de Gabriel Picard.

- Florești : Limes, 2024

ISBN 978-606-799-725-5

I. Milea, Ioan (trad.)

II. Picard, Gabriel (pref.)

821.112.2

© Gabriel Picard

© Ioan Milea, pentru prezenta traducere

© Editura Limes, pentru prezenta ediție

Str. Castanilor, 3

407280 Florești – Cluj

Tel./fax: 0264/544109; 0723/194022

Email: edituralimes2008@yahoo.com

www.edituralimes.ro

Max Picard

CĂSNICIA
DE NEZDRUNCINAT

În românește de Ioan Milea

Cu un cuvânt înainte de Gabriel Picard

LIMES

2024

LIBRIS We know books

căsnicie veșnică, iar iubirea bărbatului și a femeii e puterea magică ce împlânzește neliniștea căsniciei.

Orice căsnicie e doar parte din acea căsnicie veșnică și toate căsniciile, de la începutul până la sfârșitul timpurilor, nu sunt de-ajuns pentru a epuiza substanța acelei căsnicii. De aceea, căsnicia nici nu poate fi distrusă de oameni. Există totdeauna mai multă căsnicie decât pot distruge oamenii. Există mai multă căsnicie decât oameni.

Astăzi căsnicia veșnică e singură. Abia de se mai îndreaptă câte o căsnicie din pământesc spre ea. Poate că ființele cerești se gândesc să ia la ele această căsnicie singură, ca ea să fie a lor, și nu a oamenilor. Dar în clipa în care ele s-au gândit să se îndrepte spre ea, chiar în acea clipă, care e o clipă de veșnicie, un bărbat și o femeie s-au îndreptat, cu siguranță, din nou spre căsnicia veșnică, întrucât căsnicia e, de fapt, a oamenilor, a oamenilor, iar acea clipă în care oamenii s-au gândit din nou la căsnicia veșnică a fost, ce-i drept, o clipă de timp, dar acea clipă care e totuna cu veșnicia.

În basmul cu ciobănașul al Fraților Grimm se spune: „În Pomerania de Răsărit se află Muntele de Diamant, care e cale de o oră în înălțime, cale de o oră în lățime și cale de o oră în adâncime; la fiecare sută de ani vine acolo o păsărică și își ascute micu-i cioc pe el, iar când întregul munte ajunge să se tocească, atunci abia dacă a trecut prima secundă din veșnicie”.

Iar dacă toate căsniciile din ziua de azi ar fi distruse, atunci abia dacă ar trece o secundă din căsnicia veșnică.

CUPRINS

Cuvânt înainte	5
Originarul în căsnicie	13
Imaginea căsniciei.....	24
Căsnicia – un dat obiectiv	29
Cele două mișcări ale spiritului	42
Cele două mișcări ale spiritului în poezie.....	53
Structura căsniciei.....	56
Structura centrului în poezie	73
Autoritatea bărbatului în căsnicie	76
Individul în căsnicie și comunitatea	80
Căsnicie și iubire	85
Căsnicie și sexualitate	94
Norocul și nenorocul în casa căsniciei.....	104
Câteva însușiri ale bărbatului și ale femeii în căsnicie	116
Lucrurile mărunte din casa căsniciei	121
Natura în casa căsniciei	131
Sărbătorile în casa căsniciei	139
Spațiu și timp în căsnicie.....	148
Limba în casa căsniciei	158
Căsnicia în întruchiparea ei poetică.....	166
Criza în căsnicie	175
Lumea căsniciilor	181
Căsnicia veșnică.....	187

ORIGINARUL ÎN CĂSNICIE

Atâta e toată căsnicia, nu mai mult: un bărbat, o femeie, câțiva copii, câteva acareturi pentru mâncat și dormit și poate și câteva animale. E ca la începutul Creației. Și de la începutul Creației până în ziua de azi e tot asta: un bărbat, o femeie, cu câțiva copii și câteva lucruri în casa căsniciei. S-au întemeiat și s-au prăbușit imperii, mase de oameni au umplut pământul și au dispărut din nou sub el, a venit un potop și apoi iarăși un nou pământ, dar în casa căsniciei au stat laolaltă, la fel, un bărbat și o femeie cu copiii lor și cu câteva lucruri.

Aici te poți întoarce mereu și mereu, aici poți începe mereu și mereu.

Tot ce trece din acest fenomen în societate, în stat, în cultură, ca și în viața personală a bărbatului și a femeii, totul e mai neînsemnat decât fenomenul însuși, decât faptul că, de la începutul Creației până în ziua de azi, în casa căsniciei există statornic tot asta: un bărbat, o femeie, cu câțiva copii și câteva lucruri. E statornicia însăși, devenită, în acest fenomen, ceva concret. Iar asta va rămâne statornic până la sfârșitul timpurilor. Și, pentru că sfârșitul timpurilor zace în infinit și tot în infinit și începutul timpurilor, căsnicia e mereu în centru; e ceea ce constituie echilibrul căsniciei: ea e susținută de începutul și de sfârșitul timpurilor. Societatea și statul și arta au fost și ele la începuturile lor la fel de simple ca fenomenul căsniciei,

dar ele s-au pierdut tot mai mult în ceea ce e complicat, iar acum trăiesc din ceea ce e complicat. Doar căsnicia nu s-a depărtat de originar. Nicio filosofie, niciun cuvânt al omului, de fapt, nu mai e azi în stare să biruie complicația generală, doar fenomenul tăcut al căsniciei, doar el o mai poate face. Căsnicia a păstrat în sine originarul, l-a păstrat și îl folosește pentru societate, pentru stat și pentru artă, care l-au pierdut.

E adevărat că în psihologia adâncurilor se vorbește de arhaicul, de originarul din sufletul omului. Așa ceva ne place: un asemenea rest muzeal, un asemenea arheopterix al sufletului adânc ascuns în el! Întrucât nu mai suntem în stare să îndurăm originarul în prezent – fiindcă în prezent ar fi serios și ar presupune obligații –, facem ca el să fie înfățișat, într-un mod jucăuș și lipsit de obligații, ca o piesă de muzeu de către psihologia adâncurilor. Astfel omul e îndepărtat de ceea ce e cu adevărat originar. (Asta e psihologia adâncurilor: ceea ce nu poate conjuga ca prezent vede ca fiind arhaic, ca fiind trecut!)

II

În lumea din afara căsniciei, omul ia existența ca pe ceva gata făcut, ca și cum i-ar fi livrat industrial. În casa căsniciei însă, unde există un bărbat și o femeie cu câțiva copii și câteva lucruri, aici existența e din nou la începuturi și aici apare freamătul existenței aflate la începuturi: omul își simte din nou existența ca pe ceva ce există pentru prima oară, el simte fiorul și pericolul lucrului dintâi.

Pentru bărbat și femeie lucrurile nu sunt de la sine înțelese, bărbatul și femeia au o sfială față de ele, sfiala începuturilor. Ele apar pentru ei înfricoșător de iute și uneori ca niște lucruri vrăjitoarești: bărbatul aprinde o lumină în casa căsniciei și în prima clipă nu știe dacă lumina devine flacără și văpaie și mistuie totul, dar, iată, lumina rămâne liniștită în cuibul pe care omul l-a pregătit pentru ea și cât de prietenos își revarsă lumina asupra lui!

Aici, în casa căsniciei lucrurile devin din nou originare și dobândesc frumoasa incertitudine a originarului. De pildă, în casă e pusă o dușumea de lemn cioplită de bărbat și de femeie: ca și cum s-ar desprinde pentru prima oară de contactul direct cu pământul, ei se uită un pic temători la podea, acum între tălpi și pământ e lemn, bărbatul și femeia fiind acum un pic mai departe de pământ, dar mai aproape unul de altul.

Uneori, când bărbatul aude deasupra lui, într-o odaie, pasul femeii, așa încât odaia răsună de pașii ei, el se sperie, fiindcă îi pare că văgăuna pământului e prea aproape de pașii femeii și atunci el calcă cu pași mai apăsați de colo-colo încercând podeaua.

Sau: bărbatul și femeia sădesc un pom în grădină: pare că e pentru prima dată când un bărbat și o femeie sădesc împreună un pom în pământ, ei mirându-se că pământul îl ține și că greutatea cerului nu îl strivește.

Dar apoi, când, toamna, fructele atârnă grele pe el de parcă ar vrea să plece pomul la pământul din care a ieșit și când, de pe câmpurile celorlalți oameni,

răzbate până la ei sunetul fructelor ce cad, de parcă sunetul fructelor ce cad ar fi un răspuns de la un pom la altul, așa cum, în dimineața pustie, cocoșii își răspund unul altuia, atunci, văzând că pomul lor nu e nimic aparte și că poartă mere roșii precum pomii celorlalți oameni, atunci ei nu sunt dezamăgiți, ci fericiți că și pomul lor, pomul ce ține de casa căsniciei, e parte din ordinea tuturor copacilor. Doar că nu simt această ordine ca pe un șablon, ci ea le pare consfințită încă o dată ca pentru ei și de aceea ca fiind tocmai instaurată.

În casa căsniciei, lucrurile își redobâdesc ființa originară. Aici mâncarea nu e o combinație de valori calorice și vitaminice cu care sunt satisfăcute cerințele corpului, ci carnea de pe masa de prânz apare ca substanță a cărnii, ca materie a animalului care fumează sărbătorește fiindcă e în apropierea omului și fiindcă e primită în sine de un *om*, nu de un administrator de calorii.

Aici, în casa căsniciei, legumele nu mai arată de parcă ar fi produse undeva într-o fabrică și călăuzite prin deschizăturile malefice ale prăvăliilor spre *om*, aici raza originarului stăruie din nou asupra lor, legumele stând mai vesele și mai proaspete pe masă, de parcă ar fi crescut în apropierea casei căsniciei, înălțându-se din podeaua ei până în mijlocul mesei; acum, ele stau acolo și îl așteaptă pe *om*.

Aici, în casa căsniciei, somnul nu e, precum astăzi în lumea din afara căsniciei, doar o reacție la oboseală, aici el e din nou un fenomen originar, aici el e

din nou acea parte a nopții care se cufundă în spiritul omului și îl întunecă chiar și pe el, așa cum noaptea întunecă pământul.

III

Toate lucrurile pe care, în afara căsniciei, omul nu le mai obține decât prin șabloane, în căsnicie, prin originar, bărbatului și femeii le sunt dăruite iarăși ca ceva nou, ca ceva nou și curat.

Apa: aici, în casa căsniciei, apa nu mai e, precum în lumea din afara căsniciei, un produs industrial slujind doar la alte produse industriale, aici, în casa căsniciei, apa slujește, ce-i drept, dar slujește prin ființa ei elementară, ea redobândindu-și aici ființa elementară. Ea a fost adusă forțat, printr-o țeavă de fier, în casa căsniciei, dar țâșnește din aceasta luminoasă și gălăgioasă de parcă s-ar bucura să fie liberă în casa căsniciei. Ea țâșnește aproape ca un izvor din țeavă, amintindu-le bărbatului și femeii de tot ce e izvor, de tot ce e început, așa încât omul însuși își apare sieși ca un izvor ce curge țâșnind luminos din întunecimea pământului.

Focul: mai demult, din focul căminului sau al sobei venea o rază prietenoasă și o căldură prietenoasă, pe când acum focul e întemnițat. Raza lui nu se mai mișcă singură, ci e închisă, închisă în pivniță în mari cazane de fier, iar căldura e târâtă parcă în taină prin toată casa cu țevi răutăcioase de fier, care par înghețate, și anume de parcă ar fi încovrigate ele însele de frig – ah, când se va întoarce oare iarăși focul liber și cu o rază prietenoasă?

În ființa originară a casei ne dăm seama mai bine de pierderea lucrurilor originare strivite de fierul tare al tehnicii, aici durerea acestei pierderi e mai vădită, dar speranța în revenirea originarului e și ea mai fermă. În casa căsniciei e încă de parcă s-ar mai rosti pe tăcute ruga din acel imn orfic: „Tu, focule, ne fă înfloritori și fericiți, tu, care ești etern și tânăr și frumos și care ne hrănești, tu, care ești îmbelșugat”, la căldura acestei rugi tăcute putându-se aprinde din nou focul pentru o rază prietenoasă și o căldură prietenoasă.

Uneori în casa căsniciei e ca și cum focul și căldura s-ar păstra doar pentru o clipă în cazanul cel rău, ba chiar ca și cum s-ar fi ascuns acolo doar în joacă și ar apărea din nou, când femeia din casa căsniciei l-ar chema afară, cu mișcarea lui prietenoasă și cu raza lui prietenoasă.

Aerul: el nu e, precum în lumea de azi din afara căsniciei, doar un gol în care zboară avioanele, aerul din casa căsniciei e o ființă originară, mângâiată de răsuflarea femeii și pusă într-o mișcare mai năvalnică de răsuflarea bărbatului, e un element drag, care dă neîncetat un semn că celălalt există.

Și pământul: el nu e, precum în afara căsniciei, doar o suprafață pe care mergem de parcă nici n-ar exista și care nu slujește decât la aceea ca lucrurile să fie așezate pe ea; în casa căsniciei și pământul își are din nou ființa originară: în casa căsniciei, solul înseamnă cu adevărat „uscat”. Faptul că pământul e stabil și că e stabil pentru om e simțit din nou de bărbat și de femeie în casa căsniciei.

În fiecare dimineță bărbatul se uită pe fereastră la solul pe care stă casa și la râul de alături și e, pentru el, mereu ca și cum li s-ar porunci apelor, ca la începuturile pământului, să se miște în albia râului, astfel încât pământul să fie despărțit de apă și stabil; așa cum stabilitatea îi pare rânduie, și rânduie parcă zi de zi, ca pentru casa căsniciei înseși. Atât de originar devine totul aici, în casa căsniciei.

Iar aici pământul tinde din nou, ca la începutul timpurilor, spre omul făcut din el, tinde spre el împreună cu ierburile, cu florile și cu fructele care se înalță deasupra pământului pentru a-l căuta pe om.

IV

În lumea din afara căsniciei, diferitele stadii ale unei act omenesc nu se desfășoară într-o *singură* persoană, ci una stabilește sarcina, o alta o execută, și nici măcar toată, ci doar o parte din ea, o a treia verifică munca, o a patra o ia și o dă mai departe, o a cincea o răsplătește, iar a șasea, care ar urma să spună că e mulțumită cu munca, nu mai există, fiindcă e deja ocupată cu o nouă parte a muncii. În casa căsniciei, în schimb, cerința de a face o muncă și datoria de a o face, ca și actul însuși și răsplata și mulțumirea sunt una. Un singur om își stabilește sarcina, o execută, se bucură de executarea ei și se răsplătește pe sine prin executarea ei. Ca în viața originară, totul e din nou legat laolaltă într-o unitate. Dacă în casa căsniciei nu ar exista această unire a ceea ce e divizat, în lumea din afara căsniciei viața oamenilor ar fi astăzi încă și mai atomizată și s-ar spulbera și mai mult.

Datorită puterii originarului, în căsnicie gândul, sentimentul și voința încetează a mai fi izolate unele de altele și a se lupta între ele, aici una nici măcar nu are precumpănire asupra alteia, ele fiind în echilibru și fiind cuprinse într-o unitate; gândul, sentimentul și voința nu sunt aici despărțite unele de altele. „Nu vreau să citești cartea aceasta a lui X”, îi spune bărbatul femeii, iar *gândul* că acea carte a lui X ar putea tulbura sufletul femeii și *sentimentul* că el, bărbatul, e atât de fericit cu sufletul femeii lui și *voința* ca femeia să simtă că sufletul ei e bine păstrat în el, toate acestea, *gând, sentiment și voință*, sunt una.

Fericire și nefericire, greutate și ușurătate, seriozitate și glumă, ba chiar și viață și moarte sunt aici și ele mai aproape una de alta decât în lumea din afara căsniciei, unde fenomenele sunt clar despărțite unele de altele ca fericire *sau* nefericire, greutate *sau* ușurătate, seriozitate *sau* glumă, viață *sau* moarte, în casa căsniciei aceste fenomene stând încă, în străfunduri, laolaltă. Fenomene despre care astăzi abia se mai știe că au o ființă a lor se întorc, în casa căsniciei, din nou la ele însele. Sărăcia, de pildă, nu mai are astăzi în lumea din afara căsniciei nicio ființă a ei, ea e doar treapta cea mai de jos a bogăției, o bogăție ratată, aceasta fiind, de fapt, marea nedreptate a acestei lumi, că ea îi răpește sărăciei până și specificul ființei ei, până și pe acesta i-l răpește, coborând-o la a fi treapta cea mai de jos a bogăției. În casa căsniciei însă sărăcia, dacă e deja acolo, ajunge din nou la ființa ei aparte.

Un bărbat, o femeie, câțiva copii laolaltă pe pământ și singuri laolaltă în fața lui Dumnezeu – nu există bogăție atât de mare care să poată sta, ca o a

treia, între cele două, acestei singurătăți nepotrivindu-i-se decât nimicul, sărăcia. Și tocmai de aici vine cinstea sărăciei, din aceea că doar ea îndură această singură, numai cu cei doi oameni, în fața lui Dumnezeu.

V

În casa căsniciei, cea care revine de la șablon la origine e, înainte de toate, limba. „Bună dimineața”, îi spune bărbatul femeii la trezire și e ca și cum ar fi pentru prima oară dimineață, dimineață după noapte.

Aici, în casa căsniciei, lucrurile sunt aduse într-adevăr încă o dată în fața omului „ca să le dea un nume”; aici e încă o dată lumea începuturilor, în care lucrurile încă nu au nume și așteaptă ca omul să li-l dea.

„Soba, da, soba”, spune femeia, iar teracota începe să se încălzească la căldura cuvântului.

Aici numele lucrurilor nu sunt simple semne cu care lucrurile sunt categorisite, numele nu sunt simple plăcuțe de identificare, ele sunt ființa însăși: în casa căsniciei numele și lucrul devin din nou una. Aici un lucru află ocrotire în numele lui, numele cuprinde cu totul lucrul, el nu e, așa cum se întâmplă de cele mai multe ori în lumea din afara căsniciei, doar o trimitere la lucru sau chiar numai o amintire a lui, în casa căsniciei lucrurile *există* în mod sigur. Aici numele lucrurilor e, așadar, mai mult decât un mijloc de a face ordine, mai mult decât un mijloc mnemotehnic, e cinstea cuvântului, el fiindu-le dat ca o cinste.

În fenomenul căsniciei există atâta corectitudine încât totul se întâmplă corect de la sine, chiar dacă cuvântul nu ar porunci-o. Un bărbat, o femeie și câțiva copii și lucrurile laolaltă în casa căsniciei – în acest fenomen e atâta corectitudine încât prin el, prin pura lui existență, fără cuvânt, se face ce e corect. În casa căsniciei mai e și asta, pe lângă toate celelalte și asta: viață chiar dincolo de cuvânt, viață chiar *înainte* de cuvânt. Și tocmai pentru că, în casa căsniciei, viața poate exista ca viață în tăcere, tocmai de aceea și cuvântul care țâșnește în această tăcere e precum cuvântul dintâi și are deplinătatea cuvântului originar. De pildă: în afara căsniciei, „tu” nu e decât o prescurtare, e cu adevărat un pro-nume, ceva pus *pentru*² cuvânt, e ultima rămășiță a unui cuvânt, ultima rămășiță cu care ceva mai poate fi numit. În casa căsniciei, în schimb, „tu”-ul pe care bărbatul i-l spune femeii nu e un pronume, nu e ceva care stă în locul unui cuvânt, e cuvântul însuși, ba nu, e persoana, e femeia însăși care e în cuvânt.

Bărbatul simte atât de mult femeia în „tu” încât aproape că nu rezistă fericirii acestei apropieri: el ar dori să se piardă în acel sunet al lui „u” care se stinge încetul cu încetul. În casa căsniciei limba se hrănește încă, precum la începutul timpurilor, din propriile vocale și consoane, simte carnea vocalelor și consoanelor ei, întorcându-se și ea la viața originară din casa căsniciei și de aceea aici știe și ea, în mod primordial, ce ține de ea în mod primordial: spiritul și adevărul. De aceea, nicăieri nu e mai greu să minți ca în casa căsniciei. Și nicăieri limba nu e atât de concretă ca în

² În sensul de: în locul cuvântului.

casa căsniciei, fiindcă aici e vorba mereu numai și numai de un bărbat anume și numai și numai de o femeie anume și de anume lucruri ale casei. În căsnicie, cuvintele devin din nou exacte, iar asta e o binefacere pentru limbă.

VI

Orice căsnicie poate fi trăită bine, într-un mod adevărat și frumos, chiar și aceea care a început fără iubire. Căci căsnicia e un fenomen originar, dar cel mai originar e Dumnezeu însuși și de aceea peste tot ce e originar se revarsă o binecuvântare. Niciun fenomen nu a păstrat atât de mult originarul precum fenomenul căsniciei, niciunul nu trăiește, mereu și mereu, atât de mult din originar precum căsnicia și de aceea binecuvântarea originarului se revarsă cel mai mult asupra fenomenului căsniciei.